

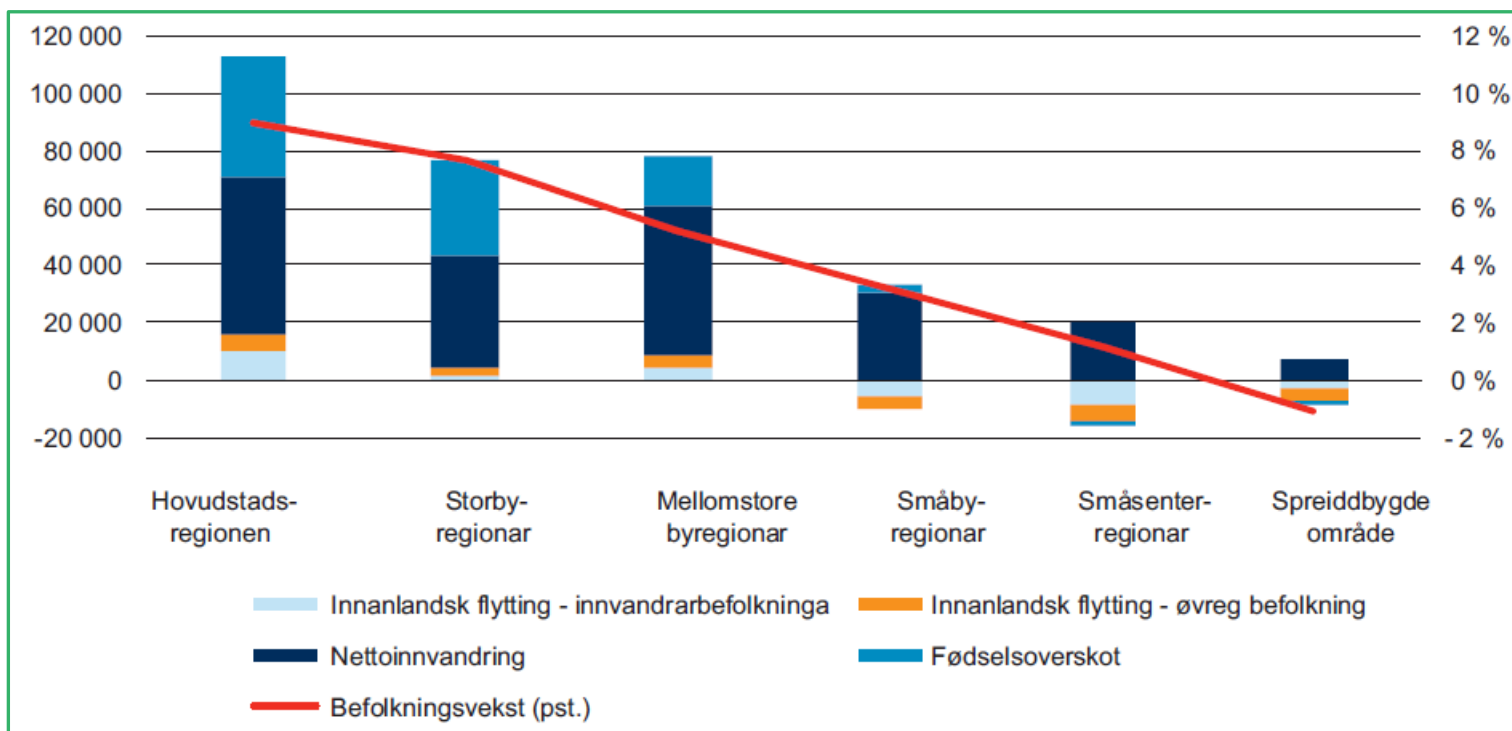

Velferdsstaten og Distrikts-Norge ved et veiskille – på vei mot økt geografisk ulikhet i velferden?

23.09.20 Svein Frisvoll

Drar i retning av økt ulikhet

- Demografien er utfordrende mange steder og vanskelig å gjøre noe med

Befolkningsutvikling etter vekstkomponent og sentralitet (2011-2016)

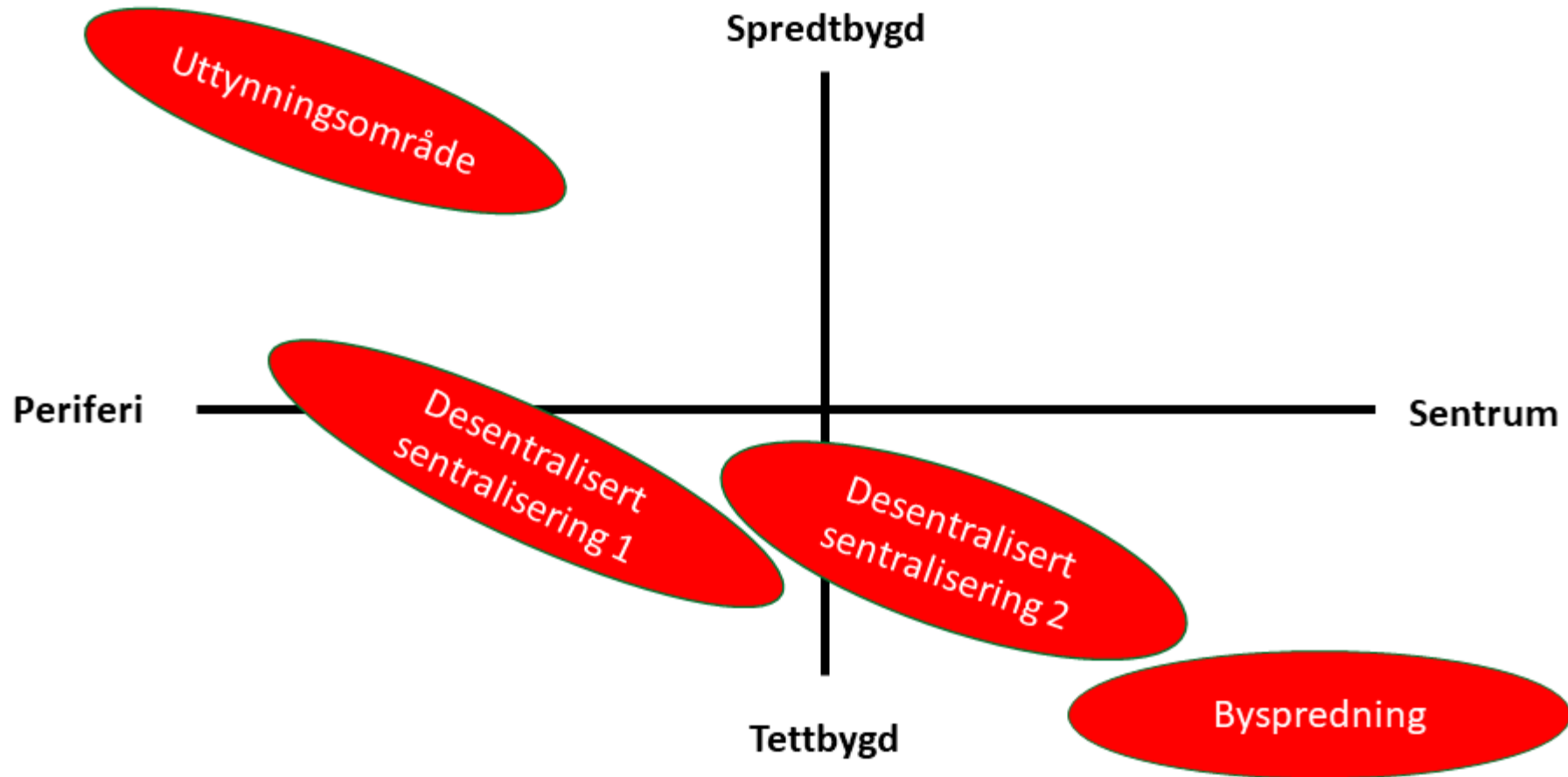
En velkjent historie - som vil fortsette

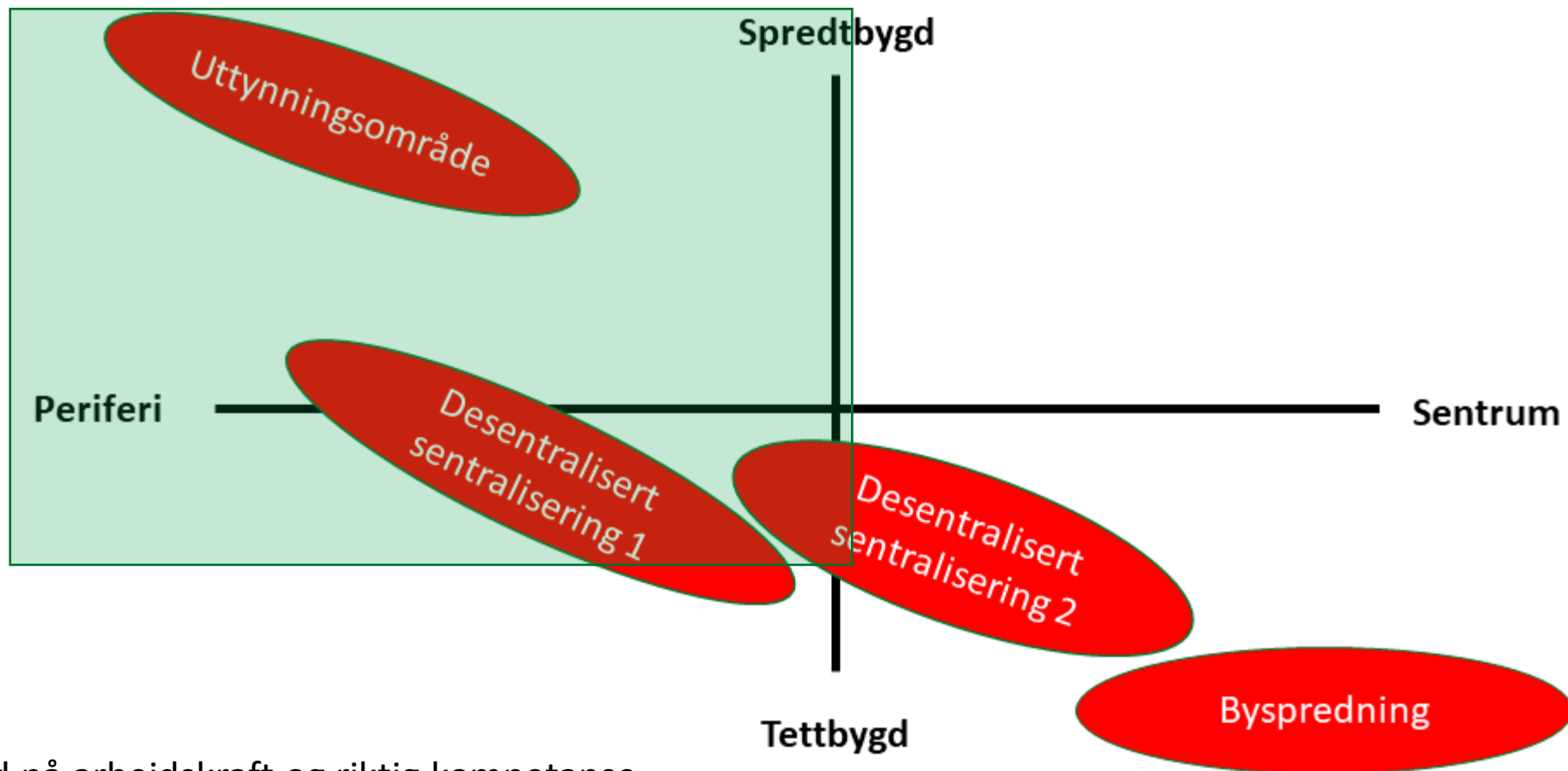
Drar i retning av økt ulikhet

- Demografien er utfordrende mange steder og vanskelig å gjøre noe med
 - Man kan likevel få til høy livskvalitet
 - Man kan likevel få til gode lokalsamfunn
- Velferdssystemet er viktig her, men det står foran store utfordringer
 - «Haikjeften»: kostnadene øker, mens inntektene minker
 - Kostnader:
 - Økt etterspørsel etter velferdstjenester og ytelser på grunn av en aldrende befolkning som når høyere levealder enn før
 - Tjenestene med størst etterspørselsvekst, er velferdstjenestene med lavest produktivitet (kapasitet kan ikke økes uten å ansette flere)
 - Inntektene minker:
 - Slutt på oljen
 - Andelen av befolkningen i yrkesaktiv alder minker, sammenlignet med andelen pensjonister og uføre
 - Økt verdiskaping kan bake kaka større
 - Digitalisering og robotisering: en robot betaler ikke inntektsskatt
 - Økte forventningers misnøye
 - Liten toleranse for og erfaring med at tilbud må kuttes
- Sumvirkningen av dette er
 - Økt kamp om begrensede ressurser: arbeidskraft og penger
 - Økt prioriteringsbehov
 - Tjenester og befolkningsgrupper vil bli satt opp mot hverandre
 - I storbyene kan private tilbydere tilby det som offentlig sektor ikke (lenger) kan
 - Velferd i grisgrendte strøk vil være offentlig velferd (og begrenset)

Løsningen?

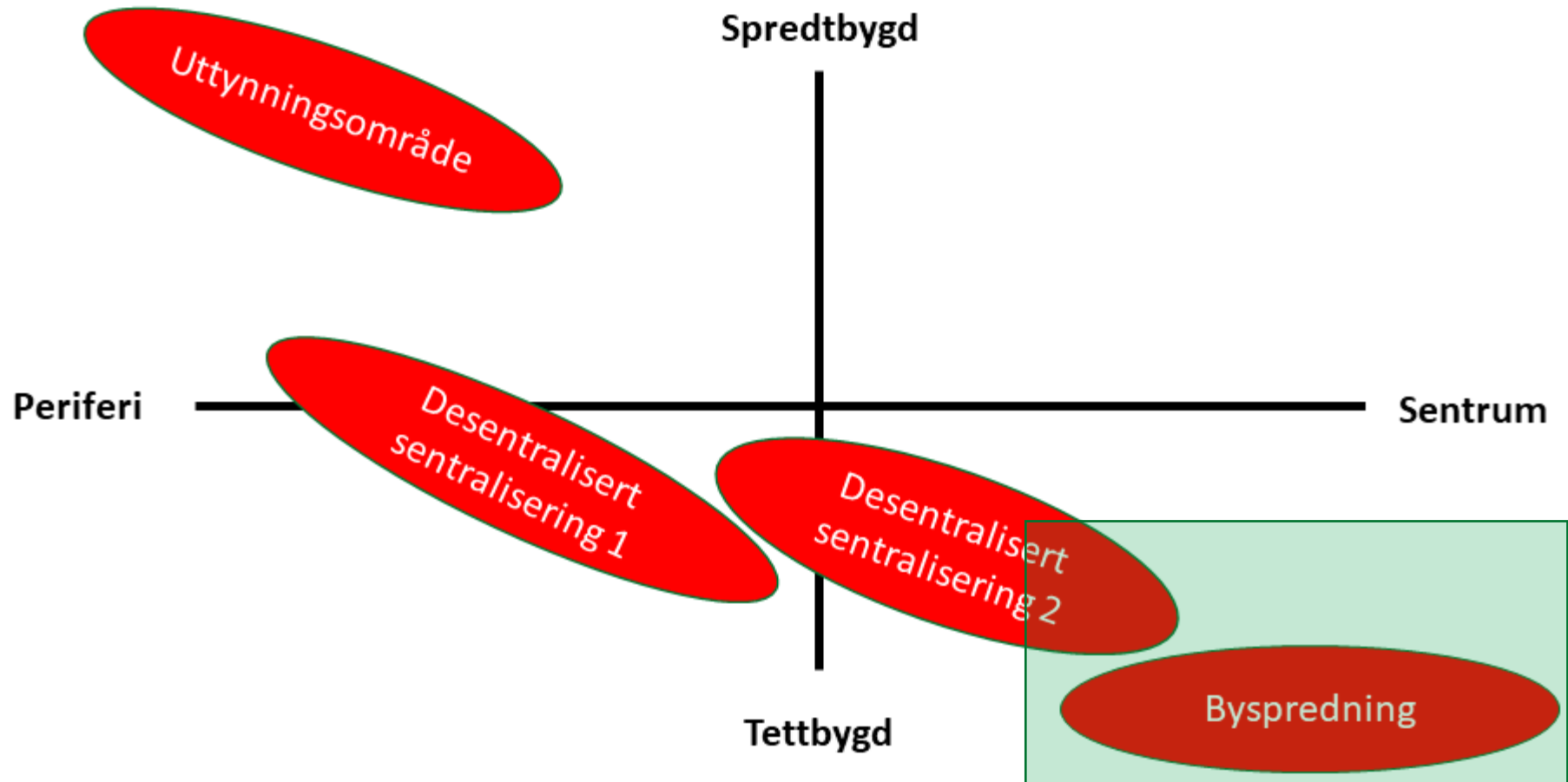
- Innovasjon i offentlig sektor er en løsning som pekes på
 - Bl.a. i Meld. St. 30 (2019-2020)
- Innovasjon i offentlig sektor kan være et (av flere) tiltak
 - Det må tas høyde for velferdsproduksjon skjer i svært ulike geografiske rammer:
 - Spredtbygd, befolkningsuttynning
 - Desentralisert sentralisering i periferien
 - Desentralisert sentralisering utenfor storbyområdene
 - Byspredningsområder (storbyregionene)

Grønn boks:

- Underskudd på arbeidskraft og riktig kompetanse
- Mer avhengig av frivillighet (uformell omsorg) (men voksne barn bor ofte andre steder)
- Sosial ulikhet i helse = økt etterspørsel etter de dyreste tjenestene? (arbeidsintensive)
- Lengre og brattere vei når det gjelder innovasjon? (lengre unna FoU-miljøene, FoU-miljøene har ikke kompetanse på småsamfunn, kulturell ulikhet mellom distriktkonteksten og FoU-miljøenes kontekst)

Grønn boks:

- Underskudd på arbeidskraft og riktig kompetanse (men av andre årsaker)
- Konkurransedyktig: forskningsmidler, prosjektmidler
- Høyere innovasjonskapasitet? (Rekrutterer FoU-kompetanse i egen organisasjon, nærhet til FoU-miljø, kulturell likhet med FoU-miljøene)

Ta-med-hjem-poeng:

- Tunge samfunnstrender har potensiale for å skape økt ulikhet i velferden
- Om innovasjon i offentlig sektor er svaret, så har kommunene med det største behovet også den bratteste og lengste veien:
 - Det må målrettet innsats til for distriktskommuner og deres velferdsproduksjon (om innovasjon i offentlig sektor skal være løsningen)
 - Velferdsproduksjon i distriktene skjer i rammer som er svært forskjellig fra storbyene
 - Avstander og små volum
 - Avstand til FoU-institusjoner (går begge veier)
 - Kan mangle riktig formalkompetanse: juss, organisering av innovasjon, FoU-kompetanse
 - Innovasjon i offentlig sektor må være noe mer enn bare kontraktutsetting til privat sektor
 - Store deler av velferds-Norge er uinteressant for markedet
 - Små volum, store avstander og fravær av stordriftsfordeler
- Innovasjon i offentlig sektor handler om mer enn bare velferdssystemet
 - Alt henger sammen med alt, særlig i distriktene
 - To eksempel som Ruralis er involvert i:
 - prosjektet Distriktskommune 3.0 (Oppdragsgiver Distriktsenteret, Ruralis prosjekteier)
 - Forenkle og effektivisere samfunnsplanleggingen i distriktskommunene
 - Initiativet Kapasitetsløft for innovasjon i offentlig sektor i distriktskommuner (NTNU Samfunnsforskning, NTNU, SINTEF, Ruralis m.fl)
 - Kople FoU-miljø og distriktskommuner med innovasjonsbehov

Vi skal være den fremste tilbyderer av frisk kunnskap om samspillet mellom mennesker, steder, verdier og ressurser

www.ruralis.no – meld deg på vårt nyhetsbrev!

Følg oss på [Twitter](#) | [Facebook](#) | [LinkedIn](#) | [Instagram](#)